

ΤΖΟΡΤΖ ΧΟΡΤΟΝ

Η ΜΑΣΤΙΓΑ ΤΗΣ ΑΣΙΑΣ

1922 – Η Μικρασιατική Καταστροφή

Πρόλογος: Τζάιλς Μίλτον

ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ ΤΟΥ BEST SELLER
ΧΑΜΕΝΟΣ ΠΑΡΑΔΕΙΣΟΣ – ΣΜΥΡΝΗ 1922

ΜΙΝΩΑΣ
ΕΚΔΟΣΕΙΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΤΟΥΡΚΙΚΕΣ ΣΦΑΓΕΣ (1822-1909)

Ομωαμεθανισμός επεκτείνεται με το ξίφος και τη βία από τότε που εμφανίστηκε για πρώτη φορά ως μεγάλος εχθρός του χριστιανισμού, όπως θα δείξω σε επόμενο κεφάλαιο αυτού του βιβλίου.

Όμως τα τελευταία χρόνια οι Τούρκοι έχουν αναλάβει να συνεχίσουν τις θηριώδεις παραδόσεις αυτής της θρησκείας και να διακριθούν με ακρότητες που όμοιες τους δεν έχουν διαπραχθεί ποτέ από καμία από τις φυλές που έχουν ενωθεί υπό τη σημαία του Προφήτη, είτε στην αρχαία είτε στη σύγχρονη εποχή.

Ακολουθεί ένας μερικός κατάλογος τουρκικών σφαγών από το 1822 μέχρι το 1904:

ΕΤΟΣ	ΤΟΠΟΣ	ΕΘΝΙΚΟΤΗΤΑ	ΑΡΙΘΜΟΣ
1822	Χίος	Έλληνες	50.000
1823	Μεσολόγγι	Έλληνες	8.750
1826	Κωνσταντινούπολη	Γενίτσαροι	25.000
1850	Μοσούλη	Ασσύριοι	10.000
1860	Λίβανος	Μαρωνίτες	12.000
1876	Βουλγαρία	Βούλγαροι	14.700
1877	Μπαγιαζίντ	Αρμένιοι	1.400

1879	Αλασκέρτ	Αρμένιοι	1.250
1881	Αλεξάνδρεια	Χριστιανοί	2.000
1892	Μοσούλη	Γιαζίντι	3.500
1894	Σασούν	Αρμένιοι	12.000
1895-96	Αρμενία	Αρμένιοι	150.000
1896	Κωνσταντινούπολη	Αρμένιοι	9.570
1896	Βαν	Αρμένιοι	8.000
1903-04	Μακεδονία	Έλληνες	14.667
1904	Σασούν	Αρμένιοι	5.640
Σύνολο			328.477

Στα παραπάνω πρέπει να προσθέσουμε τη σφαγή τριάντα χιλιάδων Αρμενίων στην επαρχία των Αδάνων το 1909.

Ήταν τόσο μόνιμος και επικείμενος ο κίνδυνος, και τόσο νωπή η ανάμνηση αυτών των φρικτών γεγονότων ανάμεσα στους μη μουσουλμάνους υπηκόους του σουλτάνου, ώστε οι αγράμματες χριστιανές μητέρες συνήθιζαν να προσδιορίζουν τη χρονολογία ενός γεγονότος λέγοντας ότι έγινε τόσα χρόνια πριν ή μετά την «τάδε σφαγή».

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

Ο ΓΚΛΑΝΤΣΤΟΥΝ ΚΑΙ ΟΙ ΒΟΥΛΓΑΡΙΚΕΣ ΩΜΟΤΗΤΕΣ

Στον κατάλογο των σφαγών που συνέβησαν πριν τα κολοσσιαία εγκλήματα που παρακολούθησα ο ίδιος προσωπικά περιλαμβάνεται και η εξόντωση 14.700 Βουλγάρων το 1876. Αυτή η σφαγή σχετικά λίγων –από τουρκική άποψη– Βουλγάρων πριν από πενήντα περίπου χρόνια προκάλεσε μια υπέροχη κραυγή αγανάκτησης από τον Γκλάντστοουν. Καθώς εξελίσσονται τα γεγονότα και φθάνουμε στις σκοτεινές μέρες της περιόδου από το 1915 έως το 1922, όταν εξοντώθηκαν ολόκληρα έθνη με το τσεκούρι, το ρόπαλο και το μαχαίρι, και ο Τούρκος βρήκε επιτέλους την ευκαιρία να αφήσει τελείως ελεύθερα τα φονικά του πάθη, καμία εξίσου αποτελεσματική διαμαρτυρία δεν βγήκε από τα χείλη κανενός Ευρωπαίου ή Αμερικανού πολιτικού.

Το παράξενο είναι ότι, χάρη στην προπαγάνδα που έγινε από εκείνους που επεδίωκαν ορισμένες παραχωρήσεις από τους Τούρκους, εμφανίστηκε μια αντιχριστιανική και φιλοτουρκική σχολή στις Ηνωμένες Πολιτείες.

Στο βιβλίο του *A Short History of the Near East* (Μια σύντομη ιστορία της Εγγύς Ανατολής), ο καθηγητής Γουίλιαμ Στερνς Ντέιβις του Πανεπιστημίου της Μινεσότα, αναφερόμενος στη βουλγαρική σφαγή του 1876, λέει:

Όσα ακολούθησαν φαίνονται να είναι μια σφαγή μικρής κλίμακας σε σχέση με τη σφαγή των Αρμενίων το 1915-16, η οποία όμως ήταν αρκε-

τή για να εξαλείψει τη δυνατότητα του Ντισραέλι να προστατεύει τους Τούρκους. Συνολικά σφαγιάστηκαν δώδεκα χιλιάδες χριστιανοί. Στην εύπορη πόλη του Μπατάλ εξοντώθηκαν οι πέντε από τις επτά χιλιάδες κατοίκους. Φυσικά δεν σεβάστηκαν ούτε την ηλικία ούτε το φύλο, ενώ πρόσθεσαν επίσης τη λαγνεία και τη δολιότητα στις άλλες διαβολικές πράξεις τους. Αποτελεί οικτρό σχόλιο για την κατάσταση της βρετανικής πολιτικής το γεγονός ότι ο Ντισραέλι και οι άλλοι Τόρις έκαναν ό,τι μπορούσαν για να περιορίσουν τις αναφορές σε αυτές τις ωμότητες. Δεν έγιναν γνωστές στον κόσμο από επίσημες προξενικές αναφορές, αλλά από Άγγλους δημοσιογράφους.

Τα παραπάνω είναι ενδιαφέροντα γιατί δείχνουν μια πολύ συνηθισμένη κυβερνητική τακτική σε τέτοιες περιπτώσεις. Οι Τόρις δεν αποτελούν μοναδικό προϊόν της βρετανικής πολιτικής.

Όταν ήμουν πρόσφατα στην Ευρώπη, μίλησα με έναν κύριο που ανήκε στο διπλωματικό σώμα μιας από τις Μεγάλες Δυνάμεις και ήταν μαζί μου στη Σμύρνη όταν κάηκε η πόλη από τον τουρκικό στρατό. Αυτός ο κύριος συμφώνησε απόλυτα μαζί μου σε όλες τις λεπτομέρειες αυτής της υπόθεσης, και δήλωσε ότι το Φόρεϊν Όφισ της χώρας του τον είχε προειδοποιήσει να αποσιωπήσει τα πραγματικά γεγονότα στη Σμύρνη, αλλά ο ίδιος είχε γράψει ένα πλήρες υπόμνημα πάνω στο θέμα, το οποίο ελπίζει να εκδώσει.

Είναι σημαντικό ότι το 1876 οι Τούρκοι είχαν την υποστήριξη των Εβραίων, ενώ σήμερα Εβραίοι όπως ο Χένρι Μοργκεντάου, ο Μαξ Νορντάου και ο Ραβίνος Γουάις έχουν διακριθεί ανάμεσα σε εκείνους που υψώνουν τη φωνή τους υπέρ των καταδυναστευόμενων χριστιανών. Χάρη στην επιρροή τους, και τις φωνές γερουσιαστών όπως ο Κινγκ της Γιούτα και ο Σουάνσον της Βιρτζίνια, η επικύρωση της Συνθήκης της Λωζάνης έχει αναβληθεί μέχρι να στεγνώσει λίγο το αίμα στις ξιφολόγχες και τα τσεκούρια των Τούρκων.

Ο Γκλάντστοουν έγραψε στον Δούκα του Αργκάιλ για τον Ντισραέλι: «Δεν είναι τόσο Τούρκος όσο νόμιζα. Εκείνο που μισεί είναι η χριστιανική ελευθερία και ανασυγκρότηση».

Οι βουλγαρικές σφαγές έγιναν γνωστές από έναν αξιωματούχο του Αμερικανικού Προξενείου, και καταδικάστηκαν από τον Γκλάντστοουν σε ένα φημισμένο φυλλάδιο. Οδήγησαν στην κήρυξη πολέμου από τη Ρωσία, στη συνθήκη του Αγίου Στεφάνου και στην απαρχή της ελευθερίας της Βουλγαρίας.

Σε μια ομιλία του στο Μπλάκχιθ το 1876, ο Γκλάντστοουν είπε:

Θα διατηρήσετε την ονομαστική εθνική κυριαρχία σας, η αυτοκρατορία σας δεν θα δεχθεί εισβολή, αλλά καθώς περνούν τα χρόνια, και στον βαθμό που είναι στις δυνάμεις μας να το καθορίσουμε, δεν θα υψώσετε ποτέ ξανά την χείρα της βίας, δεν θα ανοίξετε ποτέ ξανά τους κρουνοίς της καταστροφής.

Στο φημισμένο φυλλάδιό του με τίτλο *Η βουλγαρική φρίκη και το ζήτημα της Ανατολής*, έχουμε τα παρακάτω, που σήμερα είναι χίλιες φορές πιο αληθινά από όσο την εποχή που γράφτηκαν:

Ας συνεχίσουν τώρα οι Τούρκοι τις ωμότητές τους με τον μόνο δυνατό τρόπο που τους απομένει, δηλαδή την αυτοεξόντωση. Ελπίζω οι Ζαπτιέδες και οι Μουντίρ τους, οι Μπιμχάσι και οι Γιουζμπάσι, οι Καϊμακάμηδες και οι Πασάδες τους να εξαφανιστούν από τον πρώτο μέχρι τον τελευταίο, μαζί με όλα τους τα συμπράγκαλα, από την επαρχία που κατέστρεψαν και βεβήλωσαν. Αυτή η ολοκληρωτική απαλλαγή από την παρουσία τους, αυτή η ευλογημένη λύτρωση, είναι η μοναδική επανόρθωση που μπορούμε να έχουμε για όλους εκείνους τους αμέτρητους σωρούς των νεκρών, και για την παραβιασμένη αγνότητα της ηλικιωμένης και της κόρης και του παιδιού· για τον πολιτισμό που βεβηλώθηκε και ντροπιάστηκε· για τους νόμους του Θεού ή, αν θέλετε, του Αλλάχ, που παραβιάστηκαν· για το ηθικό αίσθημα της ανθρωπότητας. Δεν υπάρχει ούτε ένας εγκληματίας σε ευρωπαϊκή φυλακή, ούτε ένας εγκληματίας στα νησιά των Νότιων Θαλασσών, που να μην νιώσει να ξυπνά και να ξεχειλίζει μέσα του η αγανάκτηση ακούγοντας τα γεγονότα – γεγονότα που εξετάστηκαν όταν ήταν πια πολύ αργά και δεν έχει παρθεί ακόμη για αυτά εκδίκηση, και άφησαν πίσω τους όλα τα ρυπαρά και άγρια πάθη που τα προκάλεσαν, και μπορεί να ξεπηδήσουν ξανά σε μια ακόμα φονική συγκομιδή από ένα έδαφος που το σκεπάζει ακόμη η δυσωδία του αίματος που το μούσκεψε και έναν αέρα μολυσμένο από κάθε δυνατό έγκλημα και ντροπή. Το γεγονός ότι έγιναν τέτοια πράγματα είναι μια καταδικαστική ατίμωση για το μέρος της φυλής μας που τα διέπραξε. Όμως το να έχει αφεθεί ανοιχτή η πόρτα σε μια πιθανή επανάληψη θα εξάπλωνε την ντροπή σε όλο τον κόσμο.

Μπορούμε να χτενίσουμε τα χρονικά του κόσμου, αλλά δεν ξέρω καμία έρευνα που να μπορεί να μας δώσει ένα τόσο δυσοίωνο παράδειγμα δαιμονικής κατάχρησης των δυνάμεων που δόθηκαν από τον Θεό για την τιμωρία των αχρείων και την ενθάρρυνση των καλών. Καμία κυβέρνηση ποτέ δεν αμάρτησε τόσο, καμία δεν αποδείχτηκε τόσο αδιόρθωτη μέσα στην αμαρτία της, ή, κάτι που είναι το ίδιο πράγμα, τόσο ανίκανη για αναμόρφωση.

Δεν θα έλθει ποτέ στιγμή που τα λόγια του Γκλάντστοουν, ενός από τους σοφότερους Άγγλους πολιτικούς, θα θεωρηθούν ανάξια προσοχής. Ο ακόλουθος χαρακτηρισμός των Τούρκων από τον Γκλάντστοουν έχει επαληθευθεί περισσότερο από τα γεγονότα που συνέβησαν μετά τον θάνατό του παρά από όσα είχαν προηγηθεί:

Επιτρέψτε μου να προσπαθήσω να σκιαγραφήσω πολύ σύντομα, και με τον πιο υποτυπώδη τρόπο, το τι ήταν η τουρκική φυλή και το τι είναι. Δεν είναι θέμα μωαμεθανισμού απλώς, αλλά μωαμεθανισμού συνδυασμένου με τον ιδιαίτερο χαρακτήρα μιας φυλής. Οι Τούρκοι δεν είναι οι ήπιοι μωαμεθανοί της Ινδίας, ούτε οι ιπποτικοί Σαλαντίν της Συρίας, ούτε οι καλλιεργημένοι Μαυριτανοί της Ισπανίας. Συνολικά, από την πρώτη μαύρη μέρα όταν μπήκαν για πρώτη φορά στην Ευρώπη, ήταν το μεγάλο απάνθρωπο δείγμα ανθρώπων. Όπου πήγαιναν, μια πλατιά γραμμή αίματος σημάδευε το πέρασμά τους, και όπου έφτανε η κυριαρχία τους ο πολιτισμός εξαφανιζόταν. Αντιπροσώπευαν παντού τη διακυβέρνηση με τη βία σε αντιδιαστολή με τη διακυβέρνηση με τον νόμο. Όμως η διακυβέρνηση με τη βία δεν μπορεί να διατηρηθεί χωρίς τη βοήθεια ενός διανοητικού στοιχείου. Έτσι εμφανίστηκε κάτι σπάνιο στην ιστορία του κόσμου, ένα είδος ανοχής στη μέση της θηριωδίας, της τυραννίας και της λεηλασίας. Οι Τούρκοι αντιμετώπισαν περιφρονητικά τη χριστιανική ζωή αλλά σε μεγάλο βαθμό την άφησαν ήσυχη, και μια φυλή Ελλήνων προσελκύνθηκε στην Κωνσταντινούπολη, και σε κάποιο βαθμό αναπλήρωνε τις ανεπάρκειες του τουρκικού Ισλάμ στον νοητικό τομέα!

Σε αυτά τα λόγια του Γκλάντστοουν ταιριάζει να προσθέσουμε τον χαρα-

κτηρισμό των Τούρκων από τον φημισμένο Καρδινάλιο Νιούμαν:

Η βάρβαρη δύναμη που εδρεύει επί αιώνες στην ίδια την καρδιά του Παλαιού Κόσμου, και έχει στη θηριώδη αρπάγη της τις πιο φημισμένες χώρες της κλασικής και θρησκευτικής αρχαιότητας, και πολλές από τις πιο γόνιμες και όμορφες περιοχές της γης· και η οποία, ενώ δεν διαθέτει ιστορία η ίδια, έχει στα χέρια της τα ιστορικά ονόματα της Κωνσταντινούπολης και της Νίκαιας, της Νικομήδειας και της Καισάρειας, της Ιερουσαλήμ και της Δαμασκού, της Νινευή και της Βαβυλώνας, της Μέκκας και της Βαγδάτης, της Αντιόχειας και της Αλεξάνδρειας, διατηρώντας αδαώς στην κατοχή της τη μισή ιστορία όλου του κόσμου.

Σε ένα άλλο σημείο ο Νιούμαν χαρακτηρίζει τους Τούρκους τον «μεγάλο αντίχριστο ανάμεσα στις φυλές των ανθρώπων».

ΤΟ ΠΡΩΤΟ ΒΗΜΑ ΣΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΤΩΝ ΝΕΟΤΟΥΡΚΩΝ (1908-1911)

Για να κατανοήσουμε πλήρως αυτή την αφήγηση, πρέπει να θυμηθούμε ότι η Ανατολή δεν αλλάζει. Οι Τούρκοι του σήμερα είναι ακριβώς ίδιοι με εκείνους που πέρασαν με τον Μωάμεθ τον Πορθητή τις πύλες της Κωνσταντινούπολης στις 29 Μαΐου του 1453, και έχουν αποδείξει περίτρανα ότι δεν διαφέρουν από εκείνους που καταδίκασε ο Γκλάντστοουν για τις βουλγαρικές φρικαλεότητες του 1876. Όσοι τρέφουν ελπίδες για οποιαδήποτε άλλη αντίληψη των πραγμάτων θα εξαπατηθούν. Θα εξαπατηθούν οικτρά αν συνάψουν συνθήκες ή επενδύσουν μεγάλα χρηματικά ποσά πάνω σε δυτικές αντιλήψεις για τον χαρακτήρα της Ανατολής.

Δεν είμαι ούτε «με τους Έλληνες», ούτε «με τους Τούρκους», ούτε οτιδήποτε άλλο, παρά μόνο με τους Αμερικανούς και με τον Χριστό. Έχοντας περάσει το μεγαλύτερο μέρος της ζωής μου σε περιοχές όπου τα φυλετικά αισθήματα είναι έντονα, είχα για μοναδικό σκοπό να βοηθώ τους καταπιεσμένους, ανεξαρτήτως φυλής, όπως θα φανεί από έγγραφα που παρουσιάζω αργότερα, και έχω κερδίσει την ευγνωμοσύνη πολλών Τούρκων για τη βοήθεια και την αρωγή που τους έχω προσφέρει σε διάφορες περιπτώσεις.

Γνωρίζω τα πολλά ευγενή χαρακτηριστικά του Τούρκου χωρικού, αλλά δεν συμφωνώ με πολλά διδάγματα της θρησκείας του, και δεν τον θαυμάζω

όταν κόβει λαιμούς ή βιάζει χριστιανές γυναίκες. Οι σφαγές που απαριθμήθηκαν σπιλώνουν ήδη αρκετά το όνομα των Τούρκων. Έγιναν δυνατές από τις διδασκαλίες του Κορανίου, το παράδειγμα του Μωάμεθ, τη λαγνεία και την επιθυμία για λεηλασία. Και φαίνονται ασήμαντες αν συγκριθούν με τις τεράστιες σφαγές των πιο πρόσφατων ετών, που διαπράχθηκαν υπό την αιγίδα του Αμπντούλ Χαμίτ, των Ταλαάτ και Σία, και του Μουσταφά Κεμάλ.

Θα πρέπει να έχουμε υπόψη μας όμως ότι μόνο μετά τη διακήρυξη του συντάγματος πήρε σαφή μορφή η ιδέα «Η Τουρκία για τους Τούρκους», και αναπτύχθηκε σε ένα σχέδιο για την επίτευξη αυτού του σκοπού με την τελική εξόντωση όλων των χριστιανικών πληθυσμών αυτής της αιματοβαμμένης χώρας – ένα σχέδιο που εναρμονίζεται με τη γενική ιστορία της μωαμεθανικής εξάπλωσης στις αρχαίες πατρίδες του χριστιανισμού και αποτελεί συνέχειά του.

Όταν έγινε η διακήρυξη του συντάγματος το 1908, ήμουν στην Αθήνα. Αντίληφθηκα για πρώτη φορά ότι κάτι συμβαίνει όταν είδα μια πομπή Ελλήνων με ελληνικές και τουρκικές σημαίες που παρέλασαν στον δρόμο πηγαίνοντας στην τουρκική πρεσβεία, όπου έκαναν μια φιλική και ενθουσιώδη διαδήλωση.

Η αντίληψη που επικρατούσε στην Ελλάδα και τα Βαλκάνια γενικά ήταν ότι το σύνταγμα σήμαινε ίσα δικαιώματα για όλους στην Τουρκία, ανεξάρτητα από τη θρησκεία τους – ότι θα ήταν το ξημέρωμα μιας νέας εποχής. Αν αυτό είχε αποδειχτεί αλήθεια, η Τουρκία σήμερα θα ήταν μια από τις μεγάλες, προοδευτικές, εύπορες χώρες του κόσμου. Το πρόβλημα με αυτή την αντίληψη ήταν ότι σε έναν ισότιμο και φιλικό ανταγωνισμό οι χριστιανοί θα επικρατούσαν γρήγορα έναντι των Οθωμανών, που έτσι θα βρίσκονταν σε μειονεκτική θέση εμπορικά, βιομηχανικά και οικονομικά. Αυτή η γνώση έκανε τους Τούρκους να αποφασίσουν την εξόντωση των χριστιανών. Ήταν μια αντιστροφή της διαδικασίας της φύσης. Οι κηφήνες ετοιμάζονταν να σκοτώσουν τις εργάτριες μέλισσες.

Εκείνες τις μέρες ένα μέλος του τουρκικού υπουργικού συμβουλίου εκφώνησε μια ομιλία στη Θεσσαλονίκη, στην οποία ζήτησε να κλείσουν όλα τα ξένα ιεραποστολικά σχολεία, καθώς και τα ελληνικά χριστιανικά, υποστηρίζοντας: «Αν κλείσουμε τα χριστιανικά σχολεία, αναγκαστικά θα δημιουργηθούν τουρκικά για να πάρουν τη θέση τους. Μια χώρα πρέπει να έχει σχολεία».

Αμέσως μετά την πτώση του Αμπντούλ Χαμίτ, μετατέθηκε στη Θεσσαλονίκη. Υπήρξε μεγάλη χαρά για την πτώση του «Αιματοβαμμένου Τυράννου»

και επικρατούσε η βεβαιότητα ότι οι υπήκοοι της Τουρκίας είχαν ενωθεί επί- τέλους για να σχηματίσουν ένα βασίλειο όπου όλοι θα είχαν πλήρη ελευθερία να λατρεύουν τον Θεό και να ασκούν τις ειρηνικές ασχολίες τους με ασφάλεια. Η πτώση του Αμπντούλ Χαμίτ είχε γίνει δυνατή με τη συνεργασία και βοήθεια των χριστιανών.

Όμως γρήγορα οι χριστιανοί Έλληνες, Βούλγαροι, Σέρβοι– απογοητεύτηκαν. Άρχισε ένας γενικός διωγμός, για τις λεπτομέρειες του οποίου ενημερώθηκαν οι διάφορες κυβερνήσεις από όλα τα προξενία της πόλης. Αυτός ο διωγμός εκδηλώθηκε πρώτα με τη μορφή σποραδικών φόνων με ανησυχητική συχνότητα σε όλη τη Μακεδονία. Αρχικά τα θύματα ήταν διακεκριμένες προσωπικότητες των διάφορων χριστιανικών κοινοτήτων. Πολλούς από αυτούς τους σκότωσαν στο κατώφλι της πόρτας τους όταν επέστρεφαν στο σπίτι τους. Έγινε φανερό ότι η τουρκική κυβέρνηση, για να πάρει τον έλεγχο της περιοχής, ήταν αποφασισμένη να εξοντώσει όλους τους μη μουσουλμάνους ηγέτες. Πολλοί από εκείνους που δολοφονήθηκαν είχαν αναπτύξει σημαντική δράση στο κίνημα κατά του Αμπντούλ.

Από την εξόντωση των προεστών, το πρόγραμμα επεκτάθηκε σε άτομα μικρότερης σημασίας, που άρχισαν να εξαφανίζονται. Γρήγορα έκαναν την εμφάνισή τους στους δρόμους της Θεσσαλονίκης ομάδες απελπισμένων γυναικών που είχαν έλθει να επισκεφθούν τον βαλή (τον Τούρκο κυβερνήτη) και να απαιτήσουν να μάθουν τι απέγιναν οι άντρες, οι γιοι ή οι αδελφοί τους. Οι απαντήσεις συνήθως ήταν σαρκαστικές. «Μάλλον το 'σκάσε και σε άφησε» ή «Μάλλον έφυγε για την Αμερική» ήταν δύο συχνές απαντήσεις. Όμως η αλήθεια δεν ήταν δυνατό να μείνει κρυφή για πολύ, καθώς βοσκοί και άλλοι άρχισαν να ανακαλύπτουν πτώματα σε χαράδρες και ρεματιές στα βουνά και τα δάση. Η τρομοκρατία, η μέθοδος διακυβέρνησης που χρησιμοποιούσαν οι Τούρκοι από αμνημονεύτων χρόνων, είχε αρχίσει για τα καλά, και το επόμενο βήμα για να τη γενικεύσουν ήταν ο λεγόμενος «αφοπλισμός». Αυτό, όπως πάντα, σήμαινε τον αφοπλισμό του χριστιανικού στοιχείου και τον εφοδιασμό των Τούρκων με όπλα.

Δόθηκε διαταγή να παραδώσουν όλοι τα όπλα τους, πυροβόλα και άλλα, και στάλθηκαν στρατιωτικά αποσπάσματα στα χωριά για να την εφαρμόσουν. Ο πραγματικός στόχος δεν ήταν τόσο να βρουν κρυμμένα όπλα όσο να τρομοκρατήσουν τους χωρικούς, κάτι που έγινε γρήγορα φανερό από τα βασανιστήρια που χρησιμοποιούσαν σε αυτές τις έρευνες. Ένα από εκείνα που προτι-

μούσαν ήταν η φάλαγγα. Τα πόδια των χωρικών ήταν πολύ σκληραγωγημένα καθώς ήταν συνηθισμένοι να περπατούν ξυπόλυτοι. Έτσι τους έδεναν κάτω και τους έλιωναν τα δάχτυλα των ποδιών με ρόπαλα.

Μια άλλη μορφή βασανιστηρίου στην οποία κατέφευγε συχνά η «Κυβέρνηση της Ενότητας και της Προόδου» ήταν να δένουν ένα σχοινί γύρω από τη μέση του θύματος, να περνούν ένα μουσκέτο ανάμεσα στο σώμα και το σχοινί, και να το περιστρέφουν μέχρι να του προκαλέσουν εσωτερικές βλάβες. Οι ιερείς έπεφταν συχνά θύματα αυτής της εκστρατείας τρόμου και μίσους, στην οποία οι Τούρκοι όχι μόνο χρησιμοποιούσαν βασανιστήρια αλλά και προσπαθούσαν να τους γελοιοποιήσουν. Τους έβαζαν να σταθούν στο ένα πόδι ενώ ένας στρατιώτης τους απειλούσε με την ξιφολόγχη. Αν ο ιερέας, εξαντλημένος τελικά, πατούσε με το σηκωμένο πόδι του στο έδαφος, ο στρατιώτης τον κάρφωνε με την ξιφολόγχη.

Οι φυλακές ξεχειλίζουν από άτυχους ανθρώπους που ζούσαν εκεί λιμοκτονώντας μέσα στη βροδιά. Ένας Αμερικανός έμπορος καπνού μού αφηγήθηκε ένα περιστατικό. Ένας διακεκριμένος Έλληνας έμπορος εξαφανίστηκε από τους δρόμους και για αρκετές μέρες ακούγονταν ουρλιαχτά από τον δεύτερο όροφο ενός ορισμένου κτιρίου. Τελικά δεν τον σκότωσαν, αλλά τον άφησαν ελεύθερο. Έδειξε στον Αμερικανό στρογγυλά βαθουλώματα σε όλο το σώμα του. Τον έδεσαν γυμνό σε ένα τραπέζι και άρχισαν να του ρίχνουν πάνω του σταγόνες καυτό λάδι. Όταν ρώτησε ουρλιάζοντας: «Τι έκανα;», οι βασανιστές του απάντησαν: «Το κάνουμε αυτό για να σου δείξουμε ότι η Τουρκία ελευθερώθηκε για τους Τούρκους». Αναμφίβολα τον άφησαν ελεύθερο για να διαδώσει τα χαρμόσυνα νέα.

Ένας γνωστός Βρετανός ανταποκριτής, βουλγαρόφιλος, δήλωσε ότι είχε στείλει αναφορές για αυτούς τους διωγμούς στον βρετανικό τύπο, αλλά δεν μπορούσε να τις δημοσιεύσει. Είχε την έμμονη ιδέα ότι αυτό οφειλόταν στο γεγονός ότι όλος ο βρετανικός τύπος ανήκε σε Εβραίους, αλλά δεν ήταν εύκολο να παρακολουθήσεις αυτό το συμπέρασμά του. Ο πραγματικός λόγος εντοπίζεται σε κάποια κυβερνητική πολιτική της στιγμής.

Αυτός ο αδιάκριτος διωγμός Ελλήνων, Βουλγάρων και Σέρβων ήταν που τους οδήγησε στο ίδιο στρατόπεδο και τους επέτρεψε να διώξουν τους Τούρκους από τη Μακεδονία, έστω και αν όταν απαλλάχτηκαν από τον κοινό εχθρό στράφηκαν ο ένας ενάντια στον άλλο. Όποιος αμφιβάλλει για την αλήθεια αυτής της περιγραφής, αν γνωρίζει έστω και ελάχιστα τα βαλκανικά

πράγματα, πρέπει να ξέρει ότι μόνο ένας πολύ σοβαρός λόγος θα έκανε τους Έλληνες και τους Βούλγαρους να πολεμήσουν στο ίδιο στρατόπεδο.

Οι διωγμοί που υπέστησαν όλες οι φυλές της Αυτοκρατορίας, με εξαίρεση τους Τούρκους, παρουσιάζεται πολύ καλά στο παρακάτω άρθρο της Νέας Αλήθειας, ενός συντηρητικού ελληνόφωνου περιοδικού της Θεσσαλονίκης που χρησιμοποιούσε όλη την επιρροή του για να προωθήσει την αρμονία και τη μετριοπάθεια. Το απόσπασμα που ακολουθεί προέρχεται από το τεύχος της 10ης Ιουλίου του 1910, δηλαδή δύο περίπου χρόνια μετά τη διακήρυξη του περίφημου «Συντάγματος».

Πριν έτι συμπληρωθή διετία, ανακαλύπτεται εν Κωνσταντινουπόλει με διακλαδώσεις εις σπουδαίας επαρχιακάς πόλεις, μυστικόν κομιτάτον, του οποίου αι προθέσεις λέγονται ως ανατρεπτικάί του καθεστώτος και εις το οποίον συμμετέχουσι μεγιστάνες και βουλευταί. [...]

Πάσαι αι εν τω Κράτει παρατηρούμεναι δυσαρέσκειαί έχουσι την αρχήν των εις την στρεβλήν αυτήν πολιτικήν. Οι κυβερνήται μας κατά το παρ' αυτών εγκαινιασθέν σύστημα της συγκεντρώσεως επί τη βάσει της αρχής της κυριάρχου φυλής δεν αφήκαν καμμίαν άλλην φυλήν χωρίς να την ποτίσωσι πικρίας. Δυσηρέστησαν τους Άραβας, θελήσαντες να τους εξαναγκάσουν εις την εγκατάλειψιν της γλώσσης των. Δυσηρέστησαν τους Αλβανούς, θελήσαντες να επιβάλωσι την βίαν, ενώ η καλλιτέρα μέθοδος θα ήτο η χρήσις ηπίων μέσων. Δυσηρέστησαν τους Αρμενίους, ουδέποτε δικαιωθέντας εις τας νομίμους απαιτήσεις των. Δυσηρέστησαν τους Βουλγάρους, διά της παρεισαγωγής μεταξύ των στοιχείων ξένων. Δυσηρέστησαν τους Σέρβους, χρησιμοποιήσαντες και κατ' αυτών τα μέτρα εκείνα των οποίων η σκληρότης αντίκειται προς τους ανθρωπίνους νόμους.

Περί ημών των Ελλήνων θα παρείλκεν ίσως ο λόγος. Έχομεν καθ' εκάστην ενώπιόν μας τόσον ζωντανήν την εικόνα του διωγμού και της εξοντώσεως, ώστε όσα και αν είπωμεν να μη είνε ποτέ αρκετά, διά να παραστήσωσι το μέγεθος των συμφορών, αι οποίαι από δύο ήδη ετών ενέσκηψαν κατά της κεφαλής μας. Εν τούτοις το Ελληνικόν Γένος εξ αρχής ωμολογήθη ως δεύτερος στυλοβάτης του Συντάγματος και ως ο πολυτιμώτερος των παραγόντων διά την ευημερίαν της οθωμανικής πατρίδος. [...]

Δικαιούμεθα εν τοσούτω να ερωτήσωμεν κατά τι εγίναμεν άξιοι τοιού-

του διωγμού οι Έλληνες Οθωμανοί. [...] Η νομιμοφροσύνη δε των Ελλήνων Οθωμανών είνε αναμφισβήτητος. [...]

Μας εδόθησαν πανηγυρικά υποσχέσεις ότι τα προνόμιά μας θα παραμείνουν άθικτα. Μολαταύτα ψηφίζονται νόμοι, δι' ων αρπάζονται εκκλησίες, σχολεία, νεκροταφεία ιδικά μας, διά να δοθώσιν εις άλλους. Διαβιβάζονται διαταγαί, δι' ων σκοπείται η μείωσις του γοήτρου των Ελληνικών σχολείων, αποκλείονται εκ των δικαιωμάτων των οι Μητροπολίται. Φυλακίζονται κληρικοί και διδάσκαλοι, δέρονται πολίται. Πανταχόθεν ακούεται θρήνος και οδυρμός. [...]

Και όμως με πόσην χαράν, ημείς οι Έλληνες Οθωμανοί εχαιρετίσαμεν την ανατολήν της 10ης Ιουλίου! Με πόσην προθυμίαν συμμετέσχομεν εις την εκστρατείαν του Απριλίου 1909! Με πόσην ελπίδα ατενίζομεν και σήμερον ακόμη επί το μέλλον της χώρας ταύτης, η οποία είνε ιδική μας και από της οποίας καμμία δύναμις δεν είνε ικανή να μας αποσπάση! [...]

Οι Έλληνες αποτελούσι δύναμιν εν τη Τουρκία: δύναμιν ηθικήν και δύναμιν υλικήν. Και την δύναμιν αυτήν δεν είνε δυνατόν να την παραγνωρίσωσι μέχρι τέλους οι συμπατριώται μας Τούρκοι.

Όταν δε θα έλθη η ημέρα εκείνη, καθ' ην πλήρης συνεννόησις θα εγκατασταθή μεταξύ των δύο κυριωτέρων αυτών φυλών, τότε αμφοτέραι με την χείρα εντός της χειρός θα βαδίσωσι προς τα εμπρός και η Τουρκία θα εξαρθή εις το ύψος, το οποίον τη αξίζει.

Ακολουθούν σημειώσεις από το ημερολόγιο που τηρούσα στη Θεσσαλονίκη, με ημερομηνία 11 Δεκεμβρίου 1910:

Μαζικές συλλήψεις. Σε μερικές από τις πόλεις ρίχνονται στη φυλακή όλοι οι διακεκριμένοι πολίτες μαζί.

Σειρά δολοφονιών προεστών, μέρα μεσημέρι, στους δρόμους. Πενήντα διακεκριμένοι Βούλγαροι δολοφονήθηκαν έτσι, και πολλοί Έλληνες.

Οι παρακάτω αριθμοί προέρχονται από αναφορά του Τουρκικού Κοινοβουλίου και επιβεβαιώθηκαν επιτοπίως:

Στο Σαντζάκι των Σκοπίων (Ουσκούμπ), υποβλήθηκαν σε φάλαγγα 1.104 άτομα· στο Βιλαέτι του Μοναστηριού, υποβλήθηκαν σε φάλαγγα 285 άτομα· στη Θεσσαλονίκη, υποβλήθηκαν σε φάλαγγα 464 άτομα (από αυτά 11 πέθαναν και 62 υπέστησαν σοβαρές βλάβες). Στους Καζάδες των

Γιαννιτσών (Γενιτζέ-Βαρντάρ), της Γευγελής και των Βοδενών, υποβλήθηκαν σε φάλαγγα 911 άτομα.

Όλες οι φυλακές είναι γεμάτες χριστιανούς. Πολλοί κατέφυγαν στη Βουλγαρία και χιλιάδες άντρες, γυναίκες και παιδιά κρύβονται στα βουνά.

Αυτή ήταν η κατάσταση δύο χρόνια μετά τη διακήρυξη του Συντάγματος και αυτά τα κοινά δεινά που υπέφεραν Έλληνες, Βούλγαροι και Σέρβοι ήταν που τους έκαναν να ενωθούν και τους ανάγκασαν να κηρύξουν τον Α΄ Βαλκανικό Πόλεμο, τον Οκτώβριο του 1912, στον οποίο οι Τούρκοι ουσιαστικά εκδιώχθηκαν από την Ευρώπη μέχρι που οι χριστιανοί πολιτικοί των Μεγάλων Δυνάμεων τους έφεραν πάλι πίσω. Η τουρκική δύναμη βασιζόταν πάντα στη διχόνοια και τη βοήθεια των χριστιανών.

Στην (τότε) φιλοτουρκική *Progrès de Salonique*, μια γαλλόφωνη εφημερίδα που εκδιδόταν στη Θεσσαλονίκη, δημοσιεύθηκε ένα άρθρο που εκφράζει τα συναισθήματα των ανατολικών λαών, τα οποία διογκώθηκαν σημαντικά μετά τη δημοσίευση του άρθρου (στις 22 Ιουλίου του 1910). Κάτι που αρχικά ήταν μόνο μια φωτιά μπορεί τώρα κάλλιστα να μετατραπεί σε γενικευμένη πυρκαγιά, λόγω της ενίσχυσης, από χριστιανικές δυνάμεις, της καταχθόνιας ισχύος του Μουσταφά Κεμάλ:

Μέσα σε διάστημα τριών ετών [λέει το άρθρο] η Ανατολή κατέπληξε με θαυμαστό τρόπο τον πολιτισμένο κόσμο: πρώτα, με τη μεγάλη νίκη που πέτυχαν οι Ιάπωνες ενάντια στον ισχυρότερο των δυτικών λαών και κατόπιν με την υπέροχη επανάσταση στην Τουρκία! Πραγματικά, αυτό που επιτυγχάνεται σήμερα είναι ένα θαύμα! Δεν υπάρχει σύγκριση ανάμεσα στην Ανατολή του σήμερα και εκείνη πριν από δέκα χρόνια. Εκείνο που είναι πιο περίεργο είναι πως αυτό το ανατολικό κίνημα έχει πάρει τη μορφή δύο ρευμάτων, τα οποία, αρχίζοντας από τα δύο ακραία σημεία της Ανατολής, θα συναντηθούν, και το σημείο συνάντησής τους θα είναι κατά πάσα πιθανότητα η Ινδία.

Επικεφαλής αυτών των κινημάτων θα είναι οι λαοί που ανήκουν στην ίδια φυλή – οι Μογγόλοι. Όλοι διαθέτουν τον αδιαμφισβήτητο τίτλο της ηθικής και διανοητικής υπεροχής των μεγάλων χωρών στις οποίες εκτείνεται η επιρροή τους.

Οι Ιάπωνες είναι αναμφισβήτητα η κεφαλή των λαών που ασπάζο-

νται τον βουδισμό, το δόγμα του Κομφούκιου κλπ. Οι Τούρκοι, υπερασπιστές του Ισλάμ επί αιώνες, είναι οι αναμφισβήτητοι ηγέτες των λαών που ασπάζονται τον ισλαμισμό. Επομένως, τα δύο κινήματα, αρχίζοντας από τα δύο άκρα της Ασίας, από τον Βόσπορο και το Τόκιο, εξαπλώνονται, το καθένα σε ένα δικό του πεδίο που έχει προετοιμαστεί εκ των προτέρων από την ίδια την ιστορία για να το δεχθεί, και μετά, αφού είναι ουσιαστικά το ίδιο κίνημα, θα ενωθούν στο σημείο της συνάντησής τους για να σχηματίσουν ένα κοινό και ισχυρό ασιατικό ρεύμα. Για αυτό τον λόγο, η Δύση αισθάνεται ανήσυχη και ταραγμένη.

Αμέσως μετά την επανεδραίωση του Συντάγματος, το πρώτο βήμα της κυρίαρχης φυλής ήταν να παγιώσει την υπεροχή της με μέτρα καταστολής, καταπίεσης και εξόντωσης. Οι Τούρκοι άρχισαν επίσης μεθοδικά να εξαναγκάζουν τα μέλη όλων των μη τουρκικών φυλών να γίνουν «Οθωμανοί» στη γλώσσα, τους νόμους, τα έθιμα και σχεδόν όλες τις άλλες λεπτομέρειες (*Short History of the Near East* του καθηγητή Ντέιβις).

Σε αυτή ακριβώς την πολιτική και την εφαρμογή της αναφέρεται το απόσπασμα από τη *Νέα Αλήθεια* που δώσαμε παραπάνω. Δεν έχει συλλάβει ποτέ πιο ανόητο εγχείρημα ο ανθρώπινος νους από αυτόν τον εξαναγκασμό ολόκληρων εθνών να αλλάξουν τη γλώσσα και τα έθιμά τους από τη μια μέρα στην άλλη. Το ανέφικτο αυτής της προσπάθειας γίνεται ακόμα πιο εμφανές αν ο αναγνώστης λάβει υπόψη του ότι ένας κατώτερος πολιτισμός προσπαθούσε να επιβληθεί σε έναν ανώτερο. Οι Τούρκοι δεν σκόπευαν ποτέ να δώσουν ίση ελευθερία σε όλους τους λαούς που είχαν την ατυχία να βρίσκονται υπό την κυριαρχία τους. Και αφού απέτυχαν να τους «εκτουρκίσουν», όπως ονομάστηκε αυτή η διαδικασία, η μοναδική άλλη λύση που είχαν ήταν να τους σφαγιάσουν και να τους εκδιώξουν, μια πολιτική που δεν άργησε να εκδηλωθεί.

Η ΜΑΣΤΙΓΑ ΤΗΣ ΑΣΙΑΣ

1922 – Η Μικρασιατική Καταστροφή

Η *Μάστιγα της Ασίας* αποτελεί μια συγκλονιστική προσωπική μαρτυρία του διπλωμάτη Τζορτζ Χόρτον, που υπηρετούσε ως γενικός πρόξενος των ΗΠΑ στη Σμύρνη τα χρόνια της Μικρασιατικής Καταστροφής. Ως αυτόπτης μάρτυρας, καταδεικνύει τις οργανωμένες σφαγές των Ελλήνων και των Αρμενίων από τους Τούρκους και την παθητική στάση που κράτησαν οι Μεγάλες Δυνάμεις.

«Η Μάστιγα της Ασίας είναι ένα βιβλίο που πρέπει να διαβαστεί από όποιον ενδιαφέρεται έστω και ελάχιστα να κατανοήσει τα πολύπλοκα και αποφεύξιμα γεγονότα που οδήγησαν στην καταστροφή της πόλης της Σμύρνης... Η αφήγηση του Χόρτον είναι αξιόπιστη και σημαντική. Ήταν ο ίδιος αυτόπτης μάρτυρας πολλών από τα συνταρακτικά γεγονότα που αφηγείται στο βιβλίο του και είδε με τα ίδια του τα μάτια πολλές πράξεις τρομοκρατίας, ανάμεσά τους τις διώξεις σε βάρος των χριστιανών που ζούσαν στη Μικρά Ασία».

Από τον πρόλογο
του συγγραφέα και ιστορικού Τζάιλς Μίλτον

minoaseditions

www.minoas.gr

9 786180 207293

ISBN 978-618-02-0729-3

ΚΩΔ. 35220